

ÛDÎ VE “MÂCERÂ-İ MÂH” ADLI ESERİ

MÛJGÂN CUNBUR*

Yazma eserler üzerinde çalışanlar veya bu eserlerin kataloglarını hazırlayanlar, zaman zaman adı unutulmuş bir yazar ya da şairin bibliyografik kaynaklarda yer almamış bir kitabıyla karşılaşrlar. Şu-ara tezkireleri, bu tezkirelerin toplu dizini sayılabilecek eserler gözden geçirildiğinde çoğunlukla bu tür şairlerin adlarını bulmak da kabil olmaz. Tezkirelere giremeyen bu kişilere, yaşadıkları çağın tarihlerinde de rastlamak mümkün değildir. Bunların çoğu üçüncü dereceden sanatçıdır, edebiyat tarihi yönünden de pek değer taşımazlar. Ancak eserleri, bazen tarihin umulmadık bir yönünü ilgilendirdiği için ve bir olaya değişik açıdan ışık tutması bakımından az-çok bir önem ve değer kazanırlar.

İşte ÛDÎ'nin “Mâcerâ-i Mâh” adlı mesnevisi de bu tür eserlerdendir. Bu mesneviyi hiç bir bibliyografik kaynaktan bulmak mümkün olmadığı gibi, Ûdî adına, daha doğrusu mahlasına da, hiçbir biyografik eserde rastlanamadı.

“Mâcerâ-i Mâh”ın tesbit edilebilen tek nüshası Millî Kütüphane Yazma Eserler Bölümü Yz A 2770 numarada kayıtlıdır. Eser 1970 yılında edebiyatçı İbrahim Olgun merhumdan satın alınmıştır.

Yazma, 200×130 mm. ölçüsünde kahverengi meşin sırt ve kenarlı, miklepli sarımsak, soluk fıstıkı renkli kâğıt kaplı eski bir cilt içindedir. Kitabın ilk yaprağının (a) yüzünde eser adı ve yazar adı ile şu açıklama vardır:

“Sultan Murad Han'ın hâcesi Ûdî merhumun Selim Han ile Sultan Murad'a “Mâcerâ-i Mâh” namında yaptığı destandır ve's-selâm”.

Yine bu sayfada Dımışk Kal'esinde Bölükbaşı Derviş Mehmed bin Yusuf'un iki değişik yazıyla temellük kayıtları ve Seyyid Mehmed Muhyiddin'in 15 R (Rebiy'ül-ahir) 1244 (M. 1828) tarihli kitabı edinme notu vardır.

* Dr. Müjgân Cunbur, Türk Edebiyatı ve Yazma Eserler Uzmanı, Millî Kütüphane Başkanı.

Metnin başında yer alan lâciverdî müzehhep ve ortasında “Bil-lah” yazılı mihrabiyeli serlevha, sonradan yapıştırılmıştır. Metin yazı alanı her sayfada 135×72 mm. dir. Kitap 39 yapraklıdır. Her sayfada ortalama 17 satır vardır, harekeli güzel bir nesihle yazılmıştır. İlk iki sayfa yaldızlı cedvellidir. Sözbaşlıkları biri, ikisi hariç boş bırakılmıştır. Yazmanın kâğıdı lâmba ve birleşik harf filigranlı krem-rengi, ince ve aharlıdır.

Metnin sonunda (S. 39b) Bâkî'nin güzel bir talik yazıyla yazılmış:

“Şebnem gibi saçıl sun kon eşk-i firāvānum
Güller gibi açıl sun tek gonce-i handānum”

beytiyle başlayan gazeli ve Şeyhülislâm Yahya Efendi'nin bu gazele nazire olarak yazdığı ve

“Bu āhumla yaşum bu nāle vü efgānum
Cānāne beyān eyler ahvāl-i perişānım”

beytiyle başlayan gazeli vardır. Son yaprakta ise Receb Ağa bin Salih Kethüda'nın 1076 (M. 1665) tarihli temellük kaydı ile arapça bir beyit ve karalamalar bulunmaktadır.

Mesnevi şu beyitlerle başlar:

“Bi-hamdi'llah şükür bî-hadd ü gāyet
Ki yokdur lutf-i Hakk'a hiç nihāyet
Habîr olmak dilersen kudretinden
Vücüd-i vācibin māhiyyetinden
Dü âlemdür şuhūd-i kudret-i Hak
Bilinmez akl ile māhiyyet-i Hak
İki âlem çün oldı ana şāhid
Olupdur sāni'ün sun'ı müşāhid”

(Mefā'ilün mefā'ilün fe'ülün) vezniyle yazılan mesnevinin başındaki mistik eğilimli tevhide, yine mistik sembollerin yer aldığı şu gazel izler:

“Hüsni dilber gibi bir āyine peydā eyle
Âlemün cüz' ü külin anda temāşā eyle
Hikmet-i sırr-ı femin fehm idüp ol cānānum
Hālet-i “Allemü'l-esmā”yı hüveydā eyle

Jeng-i gamdan gönül âyinesini sâfi hemân
 Kazıyup saykal-ı aşkile mücellâ eyle
 Ola kim mazhar-ı dîdâr idesin didelerün
 Kühl-i hâk-i reh-i yârile musaffâ eyle
 Bir yüzi gün ruhi âyineyi Üdî Hak’dan
 Haşredek bendesi olmağı temennâ eyle”

Sonra onaltı beyitlik bir münacaat bölümüğü gelir.

“Çün oldı Mustafâ mahbûb-i Rahmân
 Aceb mi enbiyâya olsa sultân”

mısralarıyla başlayan naat kısmı ise onüç beyittir. Mesnevide bundan sonra dört Halife’yi öven bölümcük yer alır.

“Kişiyê Hak’dan özge olmaya hûb
 Nice hub belki andan dahi mahbûb”

beytiyle mesnevinin asıl metin kısmına girilir. Şair burada Tanrı aşkından, kendi ruh haletinden ve bir sevgili aradığından sözeder. Bir gece yatarken (seyrinde) bir ay görmüş, onun aradığı sevgili olmasını istemiştir. Ay dile gelmiş, sırrını kimseye açmaması şartıyla her gece birlikte olacaklarını, yoksa kendisini düşünde bile göremeyeceğini söylemiş ve

“Sakin esrârını duymasın ağıyâr” demiştir.

Şair de:

“Seni gökde ararken yirde buldum”

diyerek ona aşkını anlatmış ve murada erdiğini ifade etmiştir. Bundan sonra geceleri neşe, gündüzleri tasa içinde bir nice zaman geçer.

Birgün şaire eski bir dostu gelir, kendisiyle dertleşmek istediğini söyler. Birlikte bir bahçeye giderler. İçki sofrası kurulmuştur. Oturur, yiyip içerler. Ancak akşam olmuş, ayın görünme zamanı gelmiştir. Şair, bir başka gün görüşmek üzere arkadaşından izin ister, arkadaşı ise derdini anlatıp çare isteyeceğini bildirerek kalması için yalvarır ve şu gazeli söyler:

“Dem-i hicr irmeyince vuslat-ı cânânı bilmezdim
 Visâl-i cennetinden dūzah-i hicrânı bilmezdim
 Bilürdüm variken bu kâleb-i fersüdede cânum
 Veli o reng-i dilde hükm iden sultânı bilmezdim
 Meded ben bir onulmaz derde şimdi mübtelâ oldum

Tabîbüm variken bu derdüme dermânı bilmezdim
 Beni şâm-ı firâk içre koyan baht-ı siyâhumdur
 Şeb-î firkatde berk uran meh-i tâbânı bilmezdim
 Görünmezdi göze hâk-i rehi vuslatda cânânun
 Dirigâ tütüyâ-yı dîde-i giryânı bilmezdim”

Bu şiiri dinleyen şair, çaresiz arkadaşına derdini sorar ve dostunun sevdiğini nasıl kaybettiğini öğrenir. Ona sabır tavsiye eder. Ancak arkadaşı şairin de derdi olduğunu, sabırsızlığını hissetmiş, kendisine sırrını açıklaması için ısrar etmiştir. İçki ise şairin aklını başından almıştır. İsrar karşısında “Mâcerâ-i Mâh”ı anlatır. Anlatırken aklı başına gelir, ancak olan olmuştur, sır açıklanmıştır.

Şair ısrar ettiği için arkadaşına kızar, kendi aşkının ruhanî, arkadaşının sevgisinin nefsanî olduğunu söyler. Tartışmaya başlarlar, tartışma dövüşe dönüşür. Sonunda şair evine avdet eder. Sevgili Ay’ı görmek için yatar, ancak hayal görünmez. Üç gün bekler, sevdiğini arar, gönlü ayrılıktan yaralı, sızlanır ve şu şiiri söyler:

“Her demde işüm âh ile zâr eyledi firkat
 Gülden ayırup hemdem-i hâr eyledi firkat
 Küllî ten-i gül itdi kılup kâleb-i fersüd
 Âteş gibi bu cismüme kâr eyledi firkat
 Gülzâr-ı firâk içre işüm zâr olup ey dost
 Derdüm bir iken şimdi hezâr eyledi firkat
 Sâz-ı gama târ eyleyerek cismüni Üdî
 Mû gibi tenün çünki nizâr eyledi firkat”

Bundan sonra padişahı öven bir bölüm yer alır. II. Selim (1524-1566)’in övüldüğü bu bölümden birkaç örnek beyit:

“Gazanfer heybet u Cemşid sûret
 Feridun haşmet u Dârâ mehâbet
 Şeh-i Efrâsyâb u Kahraman-fer
 Süleyman satvet u şâh Sikender
 Vücûdî sâye-i perverdgârî
 Hümâ-yı zill-i lutf-i Kirdgârî
 Şecî’ u server u sâlâr-ı hâkân
 Peleng u Erdeşir u Şîr-i Yezdân
 Şecâ’atle o şâh-ı mülk-i Osmân
 Ki yanî Hazret-i Sultan Selim Hân”

Şair, Padişaha yakınlığını şöyle ifade eder:

“O Şâhun ben kadîmi bendesiydüm
 Hem anun bendesinün bendesiydüm
 Eşüği kıblegâhum olmuş idi
 Demâdem secdegâhum olmuş idi
 O Şâhun meclis-i hâsında dâ'im
 Olurdum hidmet-i sâz ile kâ'im
 İderdüm geh nevâ vü gâh uşşâk
 Gönülse ârzü eyler idi ı'râk
 Çalardum meclis-i Şâhî'de üdi
 Anun' çün mahlas oldu bana ÛDÎ
 Kaçan âheng olaydı üd ile çeng
 Tutardı ta hevâdan zühre âheng”

Bu beyitlerden Ûdî'nin Şah Selim'in saz takımında bir sanatçı ve nedim olduğu, ud ile çeng çaldığı, bu yüzden de mahlasının Ûdî konulduğu öğrenilmektedir. Şah demesine rağmen, bende olduğu sırada Selim, şehzadedir; daha padişah olmamıştır.

Ûdî daha sonraki beyitlerde efendisinin, şairin aklının başka havalarda bulunduğunu, anladığını, kendisini korumaz olduğunu ve hizmetinden uzaklaştırdığını, bundan dolayı da hasretinin birken ikiye çıktığını yazar.

Şair bir arkadaşıyla Mısır'a gider. Kahire'de gezerken bir güzele rastlar, bu kez de bu aya aşık olur. Mesnevîde uzun uzun içki meclisleri, hamam safaları anlatılır.

Bir gün gelir Şehzade'nin bütün bendelerini yanma çağırdığı duyulur. Şehzade Selim'in, kardeşi Bayezid'le arası açılmıştır, şair şöyle der:

“Meğer ol hüsrev-i sâhib-kırânun
 Ki yâni hazret-i şâh-ı cihânun
 Meger kim Bâyezîd olmuş adûsı
 Buyurmuş bendeler gelsün kamusı
 Salınmışdı cihâna emr-i şâhî
 Ki cümle cem' ola cenge sipâhî”

Mısır'dan ayrılık günü gelmiştir. Şair dönüşü hazırlanır. Mektuplaşmak ve ilerde kavuşmak kararıyla iki sevgili birbirlerinden ayrılırlar.

Dönüş yolu Halep'ten geçer, Manisa'da sona erer. Şair Manisa'nın güzelliklerini uzun uzun anlatır. Birkaç örnek beyit:

“Akardı sū-be-sū āb-ı revānı
 Açılmışdı serāpā erguvānı
 Gül-i ra'nā gibi her dilberi hūb
 Nice gül belki andan dahi mahbūb
 Anun her bāğ-ı olmuş bāğ-ı rıdvān
 İçinde seyr iderler hūr u gilmān
 Salınsa nāz ile her serv-i bālā
 Cinandan baş eğerdi ana tūbā
 Müzeyyen olmuşıdi cünd-i ezhār
 Çetirler kurmuşıdi hayli eşcār
 Geçüp taht-ı zümürüd-famma gül
 Okurdı hutbesin serv üzre bülbül
 Veziri lâle vü sünbül nedimi
 Benefşe hād anun yār-ı kadimi
 Du'ā eyler el açup ana zanbak
 Du'acı olmağa hem ana elyāk

Manisa sarayını, Sultan Cami'ini öven şair, Şehzade'nin kendisini kabulettiğini ve derdini öğrenip derman olmak istediğini söyler ve der ki:

“Sana mahlas olupdur çünkü Ūdī
 Gerekdür alasin destüne ūdı
 Nevālar eyle gāhī gāh uşşāk
 Gehī göster Sifāhān u geh ı'rāk

.....

Muhayyerle karār itme nevāda
 Katī māhirdurur şeh her hevāda
 İdegör hizmetinde kāmētün çeng
 Anı kânūn-ı Şāh'a eyle āheng
 Bu sāza rişte-i cismün kıl evtār
 Döge görsen ki def gibi her bār”

Eserde bundan sonra Şehzade'nin lalası olan Mir Celâl'i¹ öven bir kısım vardır. Şair şöyle diyor:

“Kişi muhtâc olıcak arz-ı hâle
Gerekdür sığma celle Celâl'e
Dilersen olmağa mazhar cemâle
Gerekdür uğramak evvel Celâl'e
Meger ol gevher-i bahr-i ma'ânî
Zemâne fazlile Selmân-ı sâni
Odur hem zübde-i erbâb-ı irfân
Ferîd-i âlem u mîr-i suhendân
Zarîf u nüktedân u pür-nezâket
Latîf u şâir u hem pür-zerâfet
O Şâh'un tûti-i şirin-mekâli
Ki ya'nî hazret-i Mir-i Celâl'i
Begâyet âkıl u dânadurur ol
Ulûm-i nazm ile deryâdurur ol

Mısır'a yaptığı geziyi ve oradaki güzeli anlatır, muradını açıklar. Mesnevide şarap redifli bir kaside parçası yer alır, Şehzade Bayezid'e karşı ordunun Karaman'a doğru yola çıkışını anlatır:

“Meger bir subhdem sultân-ı hâver
Cihâni kılmış idi pür münevver
Seher deryâ-sıfat gelmişdi cûşa
Nitekim asker-i Şâhî hurûşa
Bezendi saf saf oldu cünd-i sultân
Cihâni serteser tutdı süvârân
Alemlerle çekildi tabl-i şâhî
Cihâni kapladı cünd-i sipâhî
Tulû' itdi kaçan gün gibi ol Şâh
Gören câsus iderdi giryе vü âh
Çıkup bu izzet ü şevketle Sultân
K' ola menzil-gehi bir gün Karâmân
İrişdi çün Karâmân erlerine
Du'âlar itdi anun erlerine”

¹ Mir Celâl Manastırlı Celâleddin Hüseyin Bey'dir. Enderun'dan yetişmedir. Tımar sahiplerindendir. Şehzade iken II. Selim'e lala tayin edilmiştir. Cülûsunda mükafat olarak Anadolu tımar defterdarlığına atanmıştır. Sonra “Mîr-i âlem” olmuş ve Manastır'da ikamete memur edilmiştir. (Mehmet Süreyya: *Sicill-i Osmânî*, İstanbul 1311, cilt. 2, s. 82.

Mesnevîde bir kiş ve bir bahar tasvirinden sonra Şehzade Bayezid'in Akşehir'e gelişini şöyle açıklar:

“Meger bir gün beşâret irdi nâ-gâh
Ki geldi Bâyezid Akşehr'e ey şâh
Kamu askerleri olmuş müheyyâ
İder her şehre kim uğrasa yagma
Cihânı zulm ile tutdı sadâsı
Meğer geldi gibi anun kazâsı”

Şehzade Selim, Bayezid'i karşılaşmaya çağırır, nihayet iki tarafın askerleri savaşmaya başlarlar². Üdî savaş sahnelerini çok canlı bir şekilde anlatır. Bu arada Şehzade Selim'in taraftarlarına türlü hediyeler verdiğini de açıklar.

“Dilâverler çıkup meydâna yir yir
Gelüp Şâh'un öninde öpdiler yir
Atıldı ok gibi herbiri ol an
Konup a'dâ tenine dökdiler kan
Çıkup bir yanadan nize güzârân
Didiler düşmene gel işte meydân
İki başdan çıkup nice dilâver
Kimi baş aldı vü kimi virdi ser
Sünüler olmuş idi sanki mârân
Virürdi her kimi soksa o dem kan
Siper göksin gerüp zahm-i silâha
Virürdi kuvvet-i kalb-i sipâha
Temâşâ eyledüm tob u tûfengi
Nice virdi kamu a'dâya rengi
Bu vechile çün irdi gün zevâle
Heman düşmen dahi irdi zevâle”

Savaş birkaç gün sürer, sonunda Şehzade Bayezid mağlup olur ve çekilir. Fesat bitmiş, barış gelmiştir. Şehzade, Üdî'yi çağırır, Mısır'dan “Mâh” diye adlandırılan güzeli getirmesini ister. Mâh Mısır'dan getirilir.

² Bu savaşın tafsilatlı açıklaması için Bak. *Resimli-haritalı Mufassal Osmanlı Tarihi*, cilt. 2, İstanbul 1958, s. 1129-1130, İsmail Hami Danişmend: *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, İstanbul 1948, cilt. 2, s. 309-312. 29 Mayıs 1559 günü başlayan savaş 31 Mayıs'ta Şehzade Bayezid'in mağlup olup ric'at etmesiyle sona ermiştir.

Mesnevi'nin sonuna gelinmiştir. Şehzade şairden muradının ne olduğunu sorar:

“Didüm ey pâdişâh-ı heft kişver
 Ki oldu bana bu lutfun müyesser
 Olursa himmet-i şâhî hevâdâr
 Neferken nice şahsı ide serdâr
 Vire ben bendeyi şehzâdesine
 Yeni kul eyleye âzâdesine
 Umarum ol gül-i gülzâr-ı cennet
 O serv-i bûsitân-ı izz ü devlet
 Beni kul eyleyüp irgür murâda
 Ki ya'nî hazret-i Sultan Murâd'a
 Ola kim fenn-i ilm-i mûsikîde
 Misâlüm görmeye hiç âferîde
 İdem bu ilm içinde nice tasnîf
 Kimi nakş ola (vü) kimisi tasnîf
 Nice fenler idem mecliste izhâr
 Ki anun irmeye gavrine agyâr
 Kemâle irgürem cümle fûnûnu
 Olam ehl-i hevânun zû-fûnûnu
 Tarikumdan ideydi şeh riâyet
 Konardı Üdî'nün başına devlet.”

Sultan Selim lutfeder Üdî'nin isteğini yerine getirir, aynı zamanda Mehterbaşı yapar:

“Heman dem emr-i şeh oldı hevâdâr
 Alem mihterlerine kıldı serdâr
 Neferken oldı Üdî başka mihter
 Kamu mihterler içinde oldı bihter
 Çalardum bezm-i şehde peñç sâzı
 Numâyân eyler idüm gizlü râzı
 Gehî lutfeyler idi şâh-ı devrân
 Gehî şehzâdesinden nice ihsân
 İderdi bendeye lutfi iki şâh
 Beni pür şevk iderdi mihr ile mâh”

Bunu izleyen beyitlerde Şair, bu risaleyi niçin ve ne zaman yazdığını ve eserin adını açıklar:

“Didüm bir gün dilâ bu iki şâhı
 Gerekdür vasf idesin mihr ü mâhı
 Sığınup evvelâ lutf-ı ilâha
 Diyesin bir risâle nâm-ı Şâh’a
 O şeh mihr ola vü şehzâdesi mâh
 Vire anlara ömr-i bâki Allâh
 Du’âkıl âhiri şehzâdesine
 Kamu hem bende vü âzâdesine
 Bu vech ile çün itdüm ana ikdâm
 Didüm hem “Mâcerâ-i Mâh” ana nâm
 Cihan durdukça Yâ Rab ol iki han
 Olalar mihr ü meh gibi nigehbân
 Okıyup bu kitâbı Şâh-ı devrân
 İde ben bendesine lurtf u ihsân
 Bi-hamd’illah irüp avn-i İlâhi
 Tamam itdüm bu vasf-ı pâdişâhı
 Dokuzyüz dahi yetmişbeşde Allâh
 Müyesser itdi anı hamdulillâh”

“Mâcerâ-i Mâh”, H. 975 (M. 1658) tarihinde sona ermiştir. Bu tarihte II. Selim Osmanlı tahtındadır.³ Padişahla İstanbul’a gidecek yerde, Üdî Şehzade Murad’la Sancak Beyliği mehterbaşılığında kalmayı tercih etmiştir.⁴ Mesnevisi elimizdeki yazmaya göre 1271 beyittir. Ancak 11-12, 17-18, 19-20, 23-24. yapraklar arasında eksiklikler olduğu konunun akışından anlaşılmaktadır. Aslının 1400 beyit olması muhtemeldir. Şair Mesnevisini dört gazel ve kaside tarzında bir şarap methiyesi ile süslemiştir. II. Selim’in bu içkiye müptelâ olduğu da tarihlere geçmiştir.⁵

³ II. Selim için Bak. *Resimli-haritalı Mufassal Osmanlı Tarihi*, İstanbul 1959, cilt. 3, s. 1188 v.d. Zuhuri Danişman: *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi*, cilt. 2, s. 361 v.d.

⁴ Şehzade Murad’ın Manisa valiliği için Bkz., Z. Danişman: a.g.e. cilt. 2, s. 321 (18 Mart 1561).

⁵ Bibliyografya için Bkz., *Resimli-haritalı Mufassal Osmanlı Tarihi*, İstanbul, cilt. 3, s. 1279-1280.

“Mâcerâ-i Mâh” şehrengiz tarzında otobiyografik bir eserdir. Kitapta parça parça şairin hayatı izlenmektedir. Mesnevideki son görevi Manisa Sancakbeyliği mehterbaşılığıdır.⁶ Uddan başka beş saz çalmaktadır.

Eserde yer alan müzikle ilgili şu beyitlere benzer parçalara rastlanılmaktadır:

“Sadâ-yı sâz-ı mutrib ol arada
İderdi Zühre’ye ta’nı hevâda
Bezimde çalınurdı nây-ı âheng
Gıdâ-yı ruh olurdu üd ile çeng”

Mesnevinin dili oldukça sadedir. “olı gör”, “bili gör”, “ide gör”, “aldırmayı gör” gibi birleşik fiiller, “eyleyevüz”, “olavuz”, “bula-vuz”, “idevüz” gibi eski çekimler, “tana kalmak”, “kakımak” gibi oldukça arkaik kelimeler, “özge dilleşmek”, “can koçu”, “baş açık aşık” gibi deyimler dikkat çekicidir. Eserde atasözlerine de rastlanmaktadır. Bunlara örnek olarak da:

“Meseldür son peşiman assı itmez
Su gibi sekmeyenün işi bitmez”
“Giceler uyhu girmezdi gözüme
Değilidi ki vâkif kendözüme”
“Kara bahtım gibi dün oldu şimdi”
“Sığarlar gerçi yılanı tüyince
Meseldir kuyuyu kazan boyınca.”
“Kamu bihüdedür bu çekdüğün gam
İki karpuz sığar mı koltuğa hem”
“Meseldür su akar akduğı yire”
“Meseldür assı kılmaz son peşimen”

Eserde dikkati çeken bir husus da “mehter” kelimesinin “Mih-ter” okunacak şekilde harekelenmesidir. Asıl musiki alanında önemli nokta, Üdî’nin yaşadığı yüzyıl musiki tarihimizin bir ud sanatçısının ve bir besteci hocanın mahlasıyla da olsa ortaya çıkmış oluşudur⁵.

Yine Onaltıncı yüzyılda mihr ve mah= güneş ve ay’lı mesnevilerin yazılması adeta bir moda olsa gerektir. Çünkü bu yüzyılın

⁶ Mehter için Bak. Yılmaz Öztuna: *Türk Musikisi Ansiklopedisi*, İstanbul 1974, cilt. 2, 1. kısım, s. 23; Haydar Sanal: *Mehter Musikisi*, İstanbul, 1964; M. Ali Eren: *Mehter Tarihi ve Marşları*, İstanbul 1959.

tanınmış şairlerinden Gelibolu'lu Mustafa Âlî'nin de "Mihr ü Mah" adlı bir mesnevisi vardır ve Şehzade Murad'a sunulmuştur.

"Mâcerâ-i Mâh" özellikle Osmanlı şehzadeleri arasında geçen mücadeleyi ele alması bakımından önemli olup Şehzade Selim tarafını tutmasıyla da ayrıca dikkati çeker. Çünkü görüldüğü kadarıyla Şehzade Bayezid edebiyatta daha bir başka yankı uyandırmış, konu daha çok onun yönünden ele alınmıştır.

Bu küçük eserin varlığı Divan Edebiyatımızın başkent dışında yetişmiş bir sanatçısını ortaya çıkarmış olması bakımından hiç şüphesiz bir değer taşımaktadır.

ÛDÎ and THE ADVENTURE OF THE MOON

Mâcerâ-i Mâh. The adventure of the moon is a short mathnawi (story told by verse) of 1271 couplets written by a poem whose pen name (mahlas) was Ûdî. It is an autobiographical work. No information is available in the biographical and bibliographical sources about the author and the work.

As it is understood from the mathnawi the poet was probably from Manisa and boon companion (=nedim) of Kanûnî's son, Selim. He played five different kind of musical instruments including *ud* and *çeng*.

The text was written in 975 (M. 1568) with "mefâilün mefâilün feülün".

Egypt, Manisa and Karaman was described in this mathnawi. In a way it remind a şehrengiz (a book in praise of beauties of a city).

The book is important mainly because of the passage where he told Bayezid event, and the battle between Selim and Bayezid near Konya.

It is understood that the poet was appointed as *mehter-başı*. The word 'mehter' was intitaled (hareke) to be read as mihter, which is worth mentioning. The language of the work is very simple. The author did not move to Istanbul when Selim II was succeeded, and stayed in the courth of Murad, the son of Sultan Selim II.

His name did not take place in the sources was probably the result of his beeing always away from Istanbul.